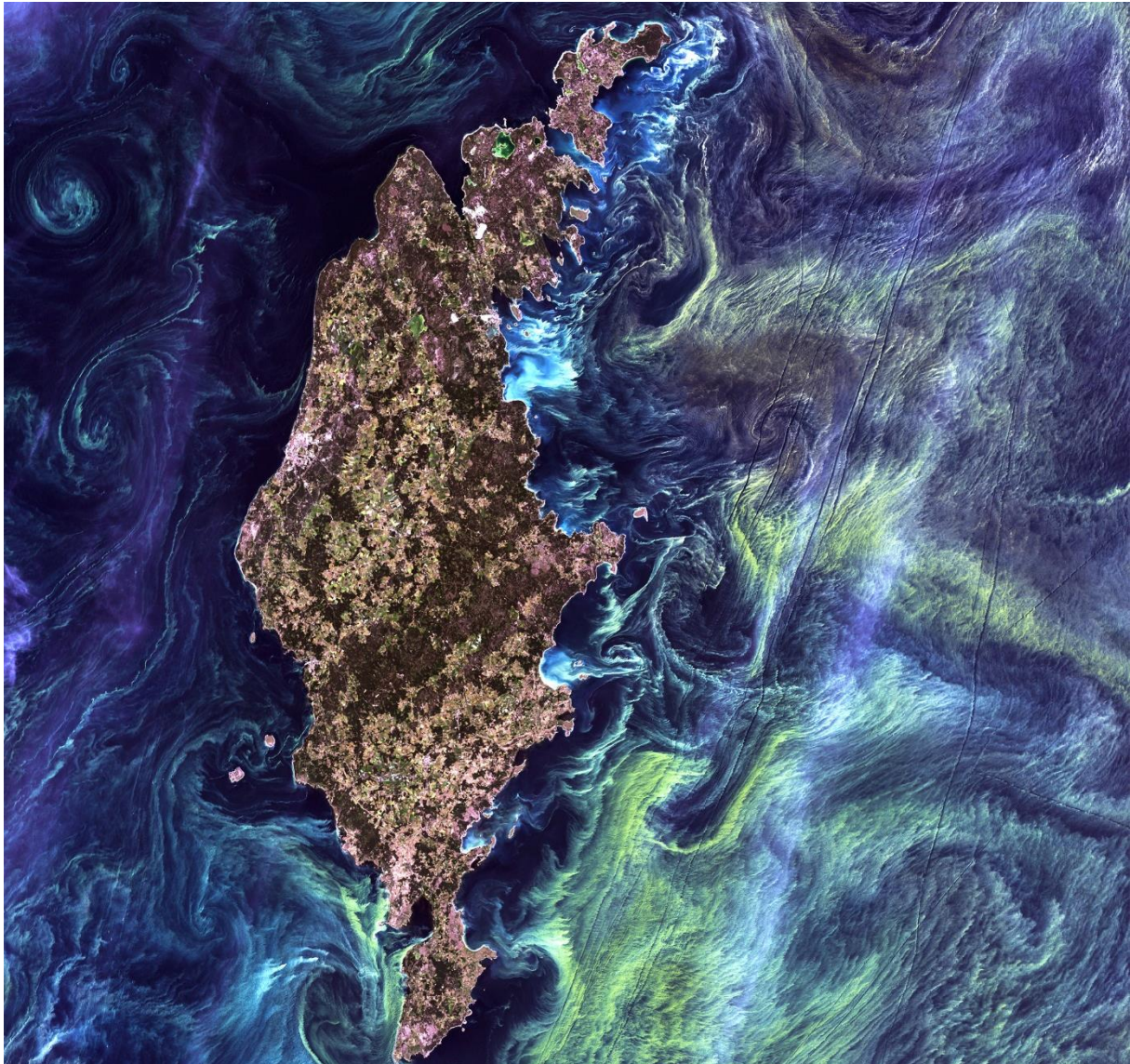

Studieresa + årsstämma i Byggnadsvårdsföretagen

Gotland 5-7 april 2019

Vinnarbilden i "Earth as art"-tävligen; "Van Gogh from Space" tagen 13 juli 2005. NASA's Goddard Space Flight Center/USGS

Välkommen till studieresa med Byggnadsvårdsföretagen denna weekend 5-7 april då vi också genomför årsstämma! Vår förhoppning är att vi ska få ett fint vårväder, trevlig samvaro och erbjuda ett intressant program där du både får se litet av det intressanta kulturarv Gotland har att bjuda på och träffa kollegor inom Byggnadsvårdsföretagen som arbetar med dessa byggnader!

Fredag 5 april; studieresa till norra Gotland och besök vid kalkbränning i Buttle.

8.45 **Samling och avresa** från Wisby strand vid Almedalen.

9.05 Stopp vid Visby flygplats och upplockning av dem som anländer med morgonflyget.

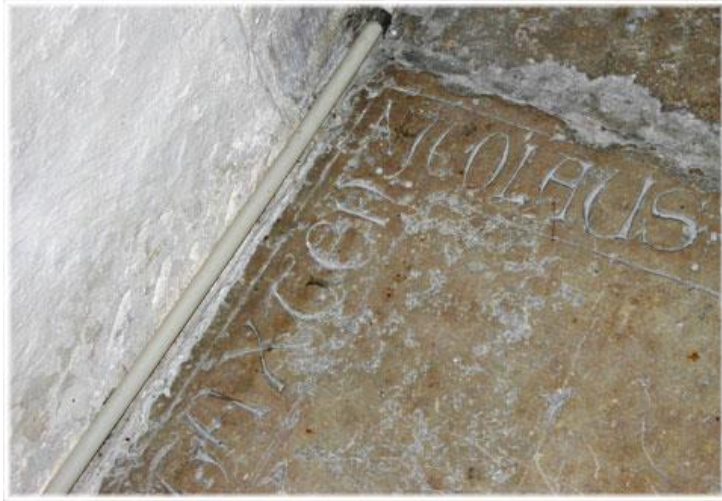
9.45 **Stenkyrka kyrka** – pågående restaurering. Vi inleder med fika medan vi får en presentation av kyrkan och arbetena av Anna Plahn, Boman Restaurering AB och entreprenören Gotlandsbyggen AB.

10.45 **Takstains i Lärbro**. En exceptionellt stor gård med flera intressanta byggnader. Björn Jonsson, medlem i Nätverket på Gotland (eller hans dotter Anna) visar runt bland byggnader och berättar om gården och de ständigt pågående underhållsarbetena.

Grubbs hus vid Takstains gård i Lärbro.

Här på Takstens finns många byggnader, bl.a. två äldre bostadshus, ladugård, vagnsbod, skolhus, väderkvarn brännvinsfabrik mm och många av byggnaderna på Takstains gård är byggnadsminnen. Den gamla mangårdsbyggnaden har medeltida delar, men byggdes om 1767. Det yngre bostadshuset uppfördes runt 1820 av Edvard Israel Grubb d.ä. Huset är ett av de största som är byggda i sten på Gotlands landsbygd.

Takstainarns gravsten i Lärbro kyrka.

12.30 **Lunch** på Gåsemora gårdskrog på Fårö. Efter lunchen tar vi en liten tur på Fårö för att ge en liten bild av den särpräglade naturen och bebyggelsen. Vi gör något kort fotostopp vid beryktade ställen som Kutens Bensin, Helgumannens fiskeläge och Lauters kalkpatronsgård innan vi tar färjan tillbaka till Storön.

Takstens i Lärbro är känt på Gotland inte minst genom den grymme och mäktige bondehövdingen Nicolaus (Nils) Taksten - Takstainarn - som levde på slutet av 1200-talet. Enligt sägnen ägde följande dramatiska händelse rum söndagen den 7 mars 1274; Takstainarn var i princip enväldig i socknen och han hade förbjudit prästen att påbörja gudstjänsten förrän han hade kommit. Emellertid kom han för sent ibland, vilket retade de andra bönderna, som vid ett tillfälle förmådde prästen att börja gudstjänsten trots att Takstainarn inte hade dykt upp. Strax efter kom han dock ridande med sitt folk och då han såg att gudstjänsten redan börjat blev han rasande och högg ner prästen. Folket som då var församlade i kyrkan tog då lagen i egna händer och slog ihjäl honom.

Lauters kalkpatron-gård samt Helgumannens fiskeläge från ovan

Om det finns tid så gör vi ett kort stopp vid Lärbro kyrka för att titta på den medeltida stenkyrkan som utmärker sig genom sitt originella åttakantiga västtorn. I övrigt består den av ett tvåskeppigt långhus med ett smalare, rakslutet kor samt en sakristia i norr. Mindre rester av en tidigare romansk kyrka, som var försedd med ett fyrsidigt västtorn, ingår i den nuvarande. Långhus och kor stod färdigt i slutet av 1200-talet, västra delen är något yngre än den östra. Tornet har genom dendrokronologisk undersökning daterats till 1340-talet och här finns valvformar med stämp i form av trädstammar bevarade från byggnadsarbetet då tornet uppfördes! Tornets överdel förstördes i en storm 1522, varefter översta våningen revs och dess nuvarande överbyggnad och spira uppfördes.

15.15 **Pilgårds i Boge.** Byggnadsminnesförklarad gård med många olika fina gamla byggnader, men ägaren och formgivaren Stina Lindholm har också gjort fina Anpassningar till olika nya verksamheter som gjuteri, café, inredningsbutik och modern trädgård. Eftermiddagskaffe serveras!

Ca 17.00 **Åter i Visby.** Tid för incheckning för dem som anlände med morgonflyget.

18.00 **Samling och avfärd mot Buttle**, ca 25 minuter sydost om Visby och besök på den pågående kalkbränningen hos Buttle Kalk AB som bränner byggnadskalk på traditionellt vis med ved i en gammal, restaurerad kalkugn. Förrätt serveras utomhus i form av god grillad korv & öl vid kalkugnen. Även vegetariskt och alkoholfritt alternativ finns!

20.00 **Middag** på restaurang Bolaget i centrala Visby; huvudrätt och efterrätt.

Toppen på kalkugnen i Buttle under pågående bränning.

Lördag 6 april Rundtur till Sudret

8.00 Avfärd från Wisby strand vid Almedalen.

9.00 **Garde kyrka** med byzantinskt måleri i kyrkorummet samt framför allt den ursprungliga takkonstruktionen från tidigt 1100-tal som finns tillgänglig och bevarad under ett modernt tak.

Ovan; Garde kyrkas takstolar vid renovering 1931. Konstruktionen skyddad under ett yttre tak. Spänger gör det möjligt att se taket från nära håll.

Till vänster; Garde kyrka från utsidan. Originaltaket från tidigt 1100-tal finns bevarat under ett yngre tak över långhuset i romansk stil. Till höger ett stort kor i gotisk stil – ett första steg i planen på att bygga en helt ny och betydligt större kyrka i gotisk stil. Nu hann man aldrig riva långhuset och tornet eftersom den ekonomiska utvecklingen avstannade pga konflikt mellan Visby och handelsmännen/bönderna på landsbygden och den efterföljande danska invasionen 1361 och precis som för många andra kyrkor på Gotland så frystes många kyrkor i en märklig stilblandning.

10.00 **Stavgards järnåldersby.** Hur byggde man under folkvandringstid och vikingatid, dvs innan de äldsta nu stående husen uppfördes? Timmerman och snickarmästare Magnus Sjöholm har forskat kring detta och är en av landets främsta experter på förhistoriskt byggande. Förmiddagsfika.

11.15 **Rone kyrka.** Pågående restaurering av tornet. Anna Plahn, Boman Restaurering AB, som har den antikvariska kontrollen berättar om jobben och tidigare utförda interiöra restaureringsarbeten.

Sedan medeltiden har kyrkan kallats Lang Jaku efter sitt skyddshelgon Jakob och det höga kyrktornet, ett riktmärke för sjöfarare. Några bevarade reliefer och sockelstenar vittnar om att det tidigare stod en romansk stenkyrka här. Den befintliga putsade kyrkan består av ett tvåskeppigt långhus, kyrktorn i väster och smalare rakt avslutat kor med sakristia på nordsidan med detaljer av fint huggen sten. Byggnadsmaterialet är tuktad kalksten med inslag av sandsten och granit. Kyrkan är belägen på gränsen mellan kalkstens- och sandstensområdet på Gotland. Långhus, kor med sakristia samt tornets nedre del är uppförda i ett sammanhang omkring 1300. Vid 1300-talets mitt påbyggdes tornet till sin nuvarande höjd. Exteriören domineras av det nämnda kyrktornet med gallerier i tre väderstreck; det har spetsbågiga, kolonettförsedda ljudgluggar i två våningar och spetsiga gavelrösten som avkapas av den åttkantiga tornspiran. Kyrkans fönsteröppningar är ursprungliga; långhuset har smala spetsbågefönster, koret ett rundfönster i söder samt trekopplat östfönster. Av de fyra medeltida portalerna utmärker sig de två perspektiv-portalerna i söder (kor och långhus) med sina fint huggna kapitälband. Invändigt täcks långhuset av fyra kryssvalv uppburna av en slank mittkolonn med ornerat kapitäl, kraftiga gördelbågar av huggen kalksten. Spetsbågig torn- respektive triumfbåge leder till ringkammare och kor. Valvmålningarna är från omkring 1300, medan långhusets väggmålningar är utförda av "Passionsmästaren" vid 1400-talets mitt. Glasmålningar från 1200-talets mitt finns bevarade i koret. Kyrkan har en ovanligt rik efterreformatorisk inredning.

12.00 Lunch på Änggårde Saloon i Rone

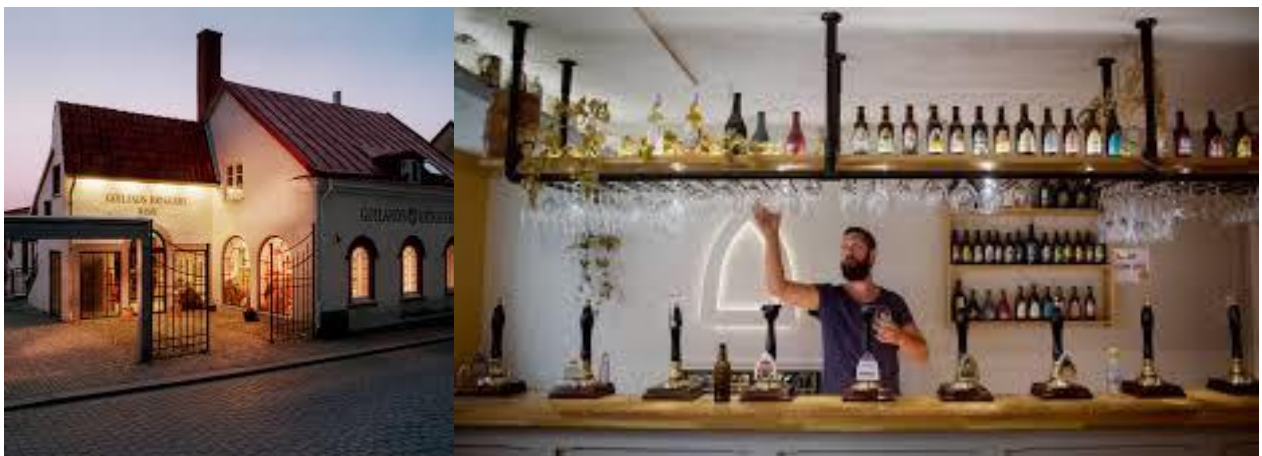
13.00 **By i Eke.** Byggnadsminnesförklarad gård med bl.a. två stora ladugårdar där KC-putslagningar från 1980-talet ersattes med hot-mix-blandat kalkbruk av packsten från Buttle Kalk AB och lokal sand 2016. Dave Smisser, Stånga Bygg & Henrik Larsson, Hummelbos Byggnadsvård AB berättar om jobbet.

13.30 **Petsarve i Eke.** Traditionell och välbevarad gård med flera fina byggnader där Dave Smisser, Stånga bygg regelbundet utfört restaureringsarbeten, senast 2018 restaurering av puts med stukasläckt kalkbruk.

14.30 **Bjärges i Eksta,** nyligen restaurerad putsad smedja samt bulhus-ladugård (skiftesverk). Dave Smisser, Stånga Bygg

16.00 Tillbaka i Visby

16.30 Årsstämma i Katolska kyrkan

18.00 **Ölprovning på Gotlands bryggeri,** S:t Hansgatan 47. Mitt i Visby ligger ett litet bryggeri som tillverkar många olika sorters öl. Vi får en rundvandring i produktionsanläggningen och även prova en rad olika ölsorter.

20.00 **Middag** på restaurang Gamla Masters.

Söndag 7 april; Rundvandring i Visby

9.00-12.30 **Rundvandring i Visby;** Jörgen Renström, kommunantikvarie på Region Gotland tar oss med på en tur i Visby där vi kollar på många av alla de byggnadstyper som förekommer i innerstaden och vi kommer även att ta upp många saker till diskussion, t.ex. de problem som finns kring hanteringen av ett levande Världsarv, t.ex. efterlevnad och tillämpning av Byggnadsordningen för Visby innerstad, underhåll av ruiner och ringmur m.m. Vi kommer att se skiftesverkshus och stenhus från olika tidsperioder, torgen, ringmuren, Almedalen, Domkyrkan och kyrkoruiner. Paus för kaffe.

12.30 Lunch och avslutning

Eftermiddag; hemresa med flyg/båt.

Praktisk information på nästa sida!

Stora Torget i Visby med S:a Karins ruin.

Kostnad & anmälan;

Studieresan kostar 2000:- + moms och då ingår 3 x lunch och 2 x middag inkl. vatten/lättöl och fika samt guidade turer till fots och i bil. Du bokar själv din resa till Gotland samt boende. Anmäl dig på mejl till Henrik Larsson henrik@byggnadsvardsforetagen.se Säg till om du har särskilda kostbehov!

Restips; Resa till Gotland kan göras med färja från Nynäshamn eller Oskarshamn – se www.destinationgotland.se . Du kan flyga från många orter i Sverige med BRA Flyg och SAS; www.braflyg.se www.sas.se

Visby har många hotell men för att nämna några;

<https://www.clemenshotell.se/>

<http://hotellslottsbacken.se/erbjudanden/>

<https://www.nordicchoicehotels.se/hotell/sverige/visby/clarion-hotel-wisby/>

<https://www.strandhotel.se/>

